

Micropobles: solidaritat veïnal contra problemes de mobilitat

La província de Girona té pràcticament un centenar de pobles de menys de cinc-cents habitants (concretament, vuitanta-tres), una xifra que representa el 37 % del total. La falta de centres educatius de referència o d'alternatives de transport és el pa de cada dia en aquests municipis on, per contra, abunda el sentit de la comunitat i on sovint es gaudeix d'una qualitat de vida marcada per un entorn privilegiat.

Text i fotos > CLARA JULIÀ, periodista

El silenci. Aquesta és una de les virtuts d'un poble petit. Quan hom trepitja Madremanya, un dels únics sons que trenca la pau imposada és el del campanar de l'església. Un campanar presidit per un rellotge que, tot i que s'aguantava amb pinces i sembla que s'hagi de precipitar cap al bell mig de la plaça, continua guiant el pas del temps inamovible en aquest entorn idíl·lic.

I és precisament això, un entorn de tranquil·litat, una de les coses que més valoren els residents d'aquest municipi de tres-cents cinc habitants. Una calma que es paga sovint renunciant a l'autonomia que ofereix el catàleg de serveis d'una metròpolis. «No tenim escola al municipi, però hi ha transport escolar fins a Celrà o Bordils. Tenim el centre intergeneracional rural del poble, que és un bar restaurant

botiga, i un consultori mèdic setmanal amb metge, infermera, treballadora social i educadora social. També tenim una línia de bus que fa la ruta Bisbal-Girona i que passa entre setmana. És a dir, pels pocs que som, déu-n'hi-do els serveis que hi ha! És cert, però, que quan perds l'autonomia és més complicat, perquè aquests serveis es veuen més necessaris a mesura que et fas gran. Aquí sí que hem de posar-hi la mirada, perquè som un poble envellit», exposa l'alcaldesa de Madremanya, Anna Iglesias.

A Catalunya, segons l'Associació de Micropobles, hi ha un total de quatre-cents vuitanta-set micropobles (pobles de menys de cinc-cents habitants), que representen un 51 % del total (nou-cents quaranta-set). A la província de Girona aquesta xifra representa el 37,5 % (vuitanta-tres dels dos-cents vint-i-un municipis tenen cinc-cents habitants o menys) i hi ha cent vint-i-vuit municipis de menys de mil habitants (57,9%). El president de l'Associació de Micropobles de Catalunya (AMC) i alcalde de Torrebesses (Segrià), Mario Urrea, exposa que tot

>> L'alcaldesa de Madremanya, Anna Iglesias, a la plaça de l'Església.

>> L'alcaldeessa de Susqueda, Eva Viñolas, amb el Far de fons.

i que hi ha algunes mancances que comparteixen tots els pobles petits, cal tenir en compte les diferències de cada territori. «Dins les qüestions globals que hi ha en tots els municipis, cada demarcació té situacions diferents. Un dels problemes de la província de Girona és l'habitatge: no hi ha habitatge, i si n'hi ha, és difícil combatre contra el despoblament que pateixen els pobles més aïllats o els costos que representen les reformes dels habitatges en ruïnes. A més a més, mentre que hi ha zones amb preus assequibles a Catalunya, com el Segrià, els preus de l'habitatge a l'Empordà són inviables per al jovent i per a la gran majoria. A Lleida pots trobar un habitatge per 30.000 euros, mentre que a l'Empordà això es tradueix en 300.000», reflexiona Urrea.

Manca de caixers

Els alcaldes dels municipis petits, a banda d'exercir la seva tasca de representants democràtics, són els més conscients dels problemes que es viuen en aquests indrets. El president de l'AMC explica que una situació que comparteixen molts indrets és el xoc constant amb la legislació: «Hi ha molta uniformització legislativa. Fem una llei i la fem igual per a un municipi de tres-cents habitants que per a una ciutat d'un milió. Les condicions d'aplicar la legislació no són les mateixes en un lloc que en un altre», indica Mario Urrea.

Falten secretaris interventors

Urrea remarca el problema de la manca de mans a les administracions locals. De fet, una figura clau als ajuntaments

petits és la del secretari interventor. El Col·legi de Secretaris, Interventors i Tresorers de la província de Girona (CSITAL Girona) té comptabilitzats noranta-habilitats nacionals, que és com s'anomenen els funcionaris que han passat les degudes oposicions estatals per exercir aquesta professió. Se n'han perdut set en un any. Hi ha molts llocs on la gent no vol anar, però als pobles petits també s'han de fer subvencions, llicències urbanístiques i contractacions. Per intentar pal·liar aquesta situació existeix el Servei d'Assistència de la Diputació de Girona, que garanteix la secretaria i intervenció a vint-i-cinc municipis de la província que no estan obligats a pagar la figura de secretari perquè tenen menys de cinc-cents habitants. Com que als pobles petits les funcions de secretaria, intervenció i tresoreria recauen en la mateixa persona, sol ser clau l'ajuda de les entitats supramunicipals. A més a més, la manca de secretaris interventors s'ha traduït en unes xifres molt elevades d'interinitat: a la província de Girona, segons dades públiques de la Generalitat, és de més del 60%. Hi ha cent noranta-vuit places vacants, la majoria de les quals són d'ajuntaments, però també hi ha consells comarcals, consorcis i mancomunitats de municipis. Només noranta-vuit estan cobertes per habilitats.

El problema de les obligacions per mantenir l'administració el comparteix també l'Ajuntament de la Tallada d'Empordà (de quatre-cents vuitanta habitants, segons l'Idescat). La seva alcaldessa, Maria Dolors Guàrdia,

manifestava que la digitalització obliga a dedicar temps per mantenir totes les tasques al dia: «Cada vegada se'ns carrega de més obligacions. Jo tinc dedicació parcial a l'Ajuntament, i tenim un secretari interventor, però és cert que treballar amb l'administració electrònica requereix una persona a temps complet. Tenim moltes obligacions i no tenim mans per donar-hi resposta, perquè s'exigeix el mateix a un municipi gran que a un de petit, però no tenim els mateixos recursos. Ens ajudem dels serveis de la Diputació, però costa lligar-ho tot».

D'altra banda, Mario Urrea explica que hi ha alguns problemes comuns en tots els municipis, com ara els que tenen a veure amb el transport, la manca de caixers automàtics i la dificultat de moltes localitats petites per fer una transició cap a models més sostenibles. «La manca de caixers automàtics és un problema greu. Molta gent gran no té l'hàbit d'anar a comprar amb targeta o amb el mòbil. Però com que ens mirem la societat amb rendibilitat econòmica, no és rendible posar un caixer automàtic en un poble petit. Però el més greu d'això és que el govern ens obliga a treballar amb entitats que no ens donen aquests serveis. Després també hi ha el tema de les distàncies; crec que s'han de mesurar en temps i no pas en quilòmetres. En una ciutat tens múltiples mitjans de transport, mentre que en un poble sovint només hi ha el vehicle particular, i hem de pensar que potser amb els anys els desplaçaments particulars no seran tan accessibles o econòmics com ara.»

La por de perdre l'essència

Un dels eixos fonamentals de viure en un poble petit és la comunitat. El fet de conèixer els veïns més enllà del seu nom a la bústia de correu i d'interessar-se els uns pels altres és un factor de calidesa humana que costa més de trobar en grans ciutats, on predomina l'anonimat. Un fet que, segons el president de l'Associació de Micropobles, es pot veure amenaçat per la transició que algunes localitats petites estan fent cap a pobles dormitori. «Aquest és un perill que s'ha d'analitzar. En les poblacions properes a les grans ciutats és fàcil que això passi, i més encara si el preu de l'habitatge a les ciutats és tan elevat, perquè la tendència serà

anar marxant cap a fora. I això també posa de manifest el tema del transport, perquè ara mateix tothom té una facilitat de desplaçament molt gran amb vehicle privat, i si no hi ha una millora de la xarxa de transport, la gent es veurà obligada a seguir fent ús del vehicle particular.»

Aquest podria ser el cas de Sant Joan de Mollet, situat a menys d'un quilòmetre de distància de Flaçà i a menys de vint quilòmetres de Girona. Aquesta població (de cinc-cents habitants, segons d'Idescat), presidida per una església neoclàssica característica i envoltada de camps, està molt ben connectada, i en les darreres dècades ha viscut un creixement important, tot i que el seu batlle assegura que no ha perdut l'essència. «El municipi sempre ha sigut estable pel que fa a població, tot i que en un moment determinat es va passar de tres-cents habitants a quatre-cents, i ara som prop de cinc-cents. Aquí, tret dels pagesos, tothom treballa a Girona. No volem ser un veïnat del municipi veí, tot i que Flaçà és a tocar, ni tampoc podríem, perquè no hi ha marge de creixement per les dimensions del poble, que té una superfície de 3,15 quilòmetres quadrats», explica Ramon Costa.

Costa esmenta també que un dels problemes que els preocupen més és mantenir al dia l'Administració local: «Les mancances més grans són en l'àmbit tècnic municipal. En ser un poble tan petit no ens podem permetre tenir contractat ningú, i ens donen servei des de la Diputació de Girona amb una secretària que ve i anem fent, però, tot i això, anem coixos en aquest sentit, perquè la nostra secretària, per exemple, es fa càrrec de tres municipis a la vegada».

Nuclis urbans disseminats

Una de les particularitats de la Tallada d'Empordà i que també es produeix en altres petits municipis és la disseminació. En el cas de la Tallada, el municipi està format per quatre nuclis urbans diferents: la Tallada d'Empordà, Tor, Maranyà i Canet de la Tallada. «Tot requereix una gestió, com si fossin quatre pobles. Si ho mesurem linealment, els quatre nuclis queden a un quilòmetre i mig o dos de distància, com a molt quatre quilòmetres. El que passa és que Canet és en direcció a Verges, i és estrany perquè la C-31 parteix el terme

>> Maria Dolors Guàrdia, alcaldessa de Canet de la Tallada, en un dels carrers del municipi.

municipal de la Tallada. Pel que fa als serveis, per exemple, tenim una botiga a la Tallada, però als altres tres nuclis no n'hi ha, i això és un problema, perquè tenim gent gran que no té facilitats per desplaçar-se... I el problema amb la confecció del nostre territori és també el dèficit que tenim de transport. Per exemple, com a hospital de referència tenim el de Palamós, però no hi ha cap servei per arribar-hi directament. Tenim un conveni amb Creu Roja per portar gent a l'hospital, amb un cost de deu euros per a l'usuari. També passen pocs autobusos, i quan passen van amb retard, i els cotxes acaben convertint-se en la millor opció per desplaçar-se».

Aquesta situació també la viu, encara més accentuada, el poble de Susqueda (de noranta-sis habitants). El segon poble més petit de la província de Girona i un dels que té la densitat de població més baixa (2,3 habitants per quilòmetre quadrat) queda dividit en tres veïnats que tenen vies d'accés independents, un fet que genera un veritable trencaclosques a l'Ajuntament a l'hora de garantir tots els serveis als seus habitants. «Com que no tenim escola, els nens els tenim tots repartits:

els del veïnat del Coll van a l'escola a Osor, els de Sant Martí van a Amer i els del Far fins i tot han de canviar de comarca; van a Sant Esteve d'en Bas, a la Garrotxa. Això implica dificultats, perquè costa més que es coneixin entre ells i facin cohesió», explica l'alcaldessa, Eva Viñolas. De fet, el municipi de Susqueda tal com es coneixia va desaparèixer amb la construcció del pantà als anys seixanta, en el tram final de la dictadura franquista. Un pantà que va provocar una migració de molts veïns cap a altres localitats.

La mala connexió entre els tres veïnats és un maldecap constant que afecta directament els habitants del municipi, ja sigui en relació amb la recollida de residus o bé per arribar a la farmàcia més propera. «És complicat, perquè sovint les gestions afecten més d'una administració. Per exemple, pel que fa a la recollida de deixalles, en dos veïnats les recull l'empresa Nora a la comarca de la Selva, però hem hagut de signar un conveni perquè recullin les deixalles del veïnat del Far. La recollida porta a porta per a nosaltres és inviable. Tampoc tenim botigues, tenim les bústies de correu postal repartides entre Osor i Sant Esteve d'en

Bas, els serveis mèdics també queden repartits en tres municipis diferents en funció del veïnat, i tampoc tenim transport públic, perquè és inviable; no es podria mantenir. Els veïns ens ajudem els uns als altres per desplaçar-nos, i al final ens coneixem els horaris de feina de tots, perquè en cas contrari és inviable», diu Viñolas, que afegeix que «donem aigua a l'àrea metropolitana de Barcelona i també a Girona, però mai no se'ns reconeix el fet que si no ens haguéssim quedat sense poble, no podrien beure aigua. Perquè els uns tinguin aigua, els altres no tenim poble».

L'impuls econòmic

Sense l'oferta cultural de les grans ciutats i amb poques o pràcticament cap empresa al municipi, els pocs negocis que hi ha en aquests quatre micropobles estan vinculats al turisme gràcies al lloguer d'apartaments o als negocis de restauració. En el cas de Susqueda, però, la seva batlle apunta que els crims succeïts recentment «han posat una creu» al poble. «A Barcelona hi va haver un atemptat, però quan es parla de Barcelona, es parla de moltes més coses. En canvi, a Susqueda ens han posat una creu. I això ens ha afectat, perquè hi ha establiments que han tancat per la baixada d'ingressos», explica Viñolas.

Segons l'informe sobre l'estratègia per al desenvolupament local sostenible i la creació d'ocupació als micropobles de Catalunya (del 2022), els eixos de futur d'aquests municipis petits impliquen potenciar el sector primari, així com la transició energètica i el turisme per tal de tenir models més autosuficients i menys contaminants. D'altra banda, la pandèmia va propiciar també que cada vegada més persones poguessin fer teletreball, tot i que en el cas de Susqueda això depèn també de fer-hi arribar la fibra òptica: «Hem fet un estudi a través de Go Phone que indica que poden portar la fibra, però ho hem de pagar i ens falta pressupost. Perquè la gent pogués treballar durant el confinament vam canviar les antenes, per millorar la connectivitat. En tenim una a les Planes que fa anar l'Internet fins al Far, que rebota al veïnat del Coll i torna a rebotar a la part fosca. Així i tot, hi ha zones sense Internet. Ho continuem intentant», reconeix Viñolas.

D'altra banda, en l'àmbit cultural, en els darrers anys han sorgit diverses iniciatives per dinamitzar l'oferta i intentar garantir l'accés a la cultura dels habitants d'aquests municipis. Des de cinema a la fresca itinerant fins al FASTT, el Festival d'Arts Escèniques de l'Empordà, que cada any creix en nombre d'espectacles i municipis participants. En la passada edició el FASTT va programar deu espectacles de teatre, circ, dansa i màgia que es van presentar en deu espais singulars i a l'aire lliure de deu micropobles empordanesos.

Entorn privilegiat

Els alcaldes i alcaldesses entrevistats reconeixen que viure en un poble petit implica renunciar a alguns serveis. Com a contrapartida, però, tots subratllen la qualitat de vida que els genera estar envoltats d'un entorn privilegiat, gairebé com un secret ben guardat que comparteixen tots els veïns i veïnes amb qui conviuen. «Des de petita sempre m'he sentit arrelada aquí, i hi vaig venir a viure quan vaig poder. El temps avança a un altre ritme. L'altre dia mirava una foto antiga i, tot i que a vegades sembla que les coses avancen molt lentament, hi ha coses que han canviat, i en poc temps. Madremanya va ser dels últims pobles a tenir aigua corrent, i d'això fa quaranta anys, que tampoc és tant», rememora l'alcaldes-

sa. «Tinc una vida comunitària, ens coneixem amb tots els veïns, som molt més solidaris, i al final, sempre que hi ha un problema, ens intentem ajudar des del respecte. Jo això no ho canviaria», afegeix Mario Urrea.

Unes impressions compartides per Ramon Costa a Sant Joan de Mollet: «La tranquil·litat que tenim no té preu. La majoria de gent és filla d'aquí, ens coneixem tots i és molt fàcil estar al dia de què hi passa». Mentre que Maria Dolors Guàrdia destaca com a virtut de viure en un lloc així la solidaritat que hi ha entre veïns: «La gent se sent que és del poble; crec que és un arrelament difícil d'explicar. Sempre que algú té un problema truca a l'Ajuntament, i sempre hi anem nosaltres».

De fet, si en alguna cosa també coincideixen tots plegats és que la figura de l'alcalde en un micropoble pren una rellevància diferent. Per a Eva Viñolas, una s'acostuma a viure sense tants serveis, perquè se supleixen amb la cohesió veïnal: «La clau per venir a viure a Susqueda és tenir un bon congelador! Fins que no has viscut un hivern aquí, no pots dir que hi vius, perquè has de ser capaç de racionalitzar que potser quan neva no pots anar a treballar o potser t'has de quedar a baix a dormir i no pots pujar... I una de les coses més boniques és que en aquestes situacions sempre ens ajudem entre tots», conclou.

>> Ramon Costa, alcalde de Sant Joan de Mollet en el penúltim mandat, amb el poble de fons.

